

ББК Ш81.2-2

УДК 81'1+81'367+81'367.332.7

АНАЛІТИЧНІ ПРЕДИКАТИВНІ СИНТАКСЕМИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ЗМІНИ СТАНУ У ДВОСКЛАДНИХ ТА ОДНОСКЛАДНИХ РЕЧЕННЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті аналізуються аналітичні предикативні синтаксеми, які передають значення зміни стану, у двоскладних і односкладних реченнях української мови. Автор установлює структуру та семантику таких синтаксем, визначає залежність структури і семантики аналітичних предикативних синтаксем від типу речення.

Ключові слова: аналітизм, синтетизм, синтаксема, аналітична предикативна синтаксема, стан, речення, двоскладне речення, односкладне речення.

У сучасній лінгвістиці одним з актуальних питань є встановлення типологічних рис мов, зокрема, дослідження синтетизму й аналітизму. Існує традиція виявляти ознаки синтетичності та аналітичності не тільки в морфологічній, а й у дериваційній та синтаксичній системах мови [Вихованець 1993: 217; Дубова 2006: 17, 27]. Утім, загального дослідження аналітизму й синтетизму на дериваційному та синтаксичному рівнях мовної системи не існує. Ця робота стане спробою зробити внесок у дослідження аналітизму на синтаксичному рівні мовної системи.

Існують різні визначення понять *синтетизм* і *аналітизм*. У нашій роботі ми дотримуватимемося такого визначення цих понять, яке усуває неоднозначності при кваліфікації аналітичних одиниць різних рівнів мовної системи: "Синтетизм та аналітизм – це типологічні властивості мови, що маніфестуються членованими номінативними одиницями, семантична структура яких складається з основного та модифікаційного значень, а формальна – з основного елемента та форматива. Синтетизм виявляється при компактній локалізації елементів формальної структури, аналітизм – при розчленованій" [Дубова 2001: 106]). Дослідження речення як з формально-синтаксичного, так і з семантико-синтаксичного погляду дали лінгвістам змогу виділити синтаксеми як мінімальну одиницю синтаксису [Загнітко 2007, Золотова 1988, Кутня 2004, Мірченко 2002, Мухин 2001, Сердюкова 2002, Смурова 1995 та ін.]. Оскільки синтаксема є двоплановою, номінативно елементарною одиницею (в плані вираження синтаксичного значення) [Загнітко 2007: 47, Золотова 1988: 4, Кутня 2004: 126, Мухин 2001: 52, Сердюкова 2002: 21; Смурова 1995: 5 та ін.], вона здатна виступати репрезентантом синтетизму та аналітизму.

Синтаксеми як семантико-синтаксичні компоненти можна виділити в різних типах речення (як у двоскладних, так і в односкладних). Центральною синтаксемою речення вважаємо предикативну синтаксеми, оскільки вона є носієм значення предикативності в реченні. З огляду на визначення аналітизму й синтетизму, подане вище, під аналітичною предикативною синтаксемою будемо розуміти таку одиницю синтаксичного рівня мовної системи, семантична структура якої складається з основного та модифікаційного предикативного значення, а формальна – з основного елемента та форматива, які характеризуються розчленованою локалізацією.

У цій роботі в центрі нашої уваги знаходяться аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану. Семантику стану досліджували у своїх працях І. Р. Вихованець [Вихованець 1993], Н. В. Кавера [Кавера 2008], І. А. Пасічник [Пасічник 1998] та ін. Зі структурного погляду у функції зв'язки присудка розглядалися ті дієслова, які позначають зміну стану [Вихованець 1993, Косенко 2010 та ін.]. Утім, повного дослідження, в якому розглядаються структура й семантика аналітичних предикативних синтаксем з погляду зміни стану в різних типах речення (двоскладних і односкладних), немає, що й зумовлює новизну нашого дослідження. Мета цієї роботи – встановити подібні та відмінні риси аналітичних предикативних синтаксем двоскладних та односкладних речень української мови. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: 1) виявити ті формативи, за допомогою яких утворюються аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану; 2) установити морфологічні та семантичні характеристики основного компонента аналітичних предикативних синтаксем; 3) з'ясувати залежність компонентів аналітичних предикативних синтаксем від типу речення.

Аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану в українській мові утворюються за допомогою таких формативів: *стати (ставати), перетворитися (перетворюватися), зробитися (робитися), набутти (набувати)*. Для того, щоб установити подібні та відмінні риси в структурі аналітичних предикативних синтаксем двоскладних та односкладних речень української мови, необхідно виявити морфологічні та семантичні характеристики основного компонента аналітичних предикативних синтаксем окремо у двоскладних і односкладних реченнях.

У двоскладних реченнях української мови в аналітичних предикативних синтаксемах, які позначають зміну стану, можливими є такі формативи: *ставати (стати), перетворитися (перетворюватися), зробитися (робитися), набутти (набувати)*. Проаналізуємо сполучуваність кожного з цих формативів з основним компонентом.

Форматив *стати (ставати)* може сполучатися:

© Сопачова В.В., 2011

1. з іменником:

1.1. з іменником, який позначає особу або істоту:

1.1.1. за родом занять, діяльністю, статусом: *автором* [Бойко 2001: 56], *бомжем* [Андрухович 2007: 111], *візиром* [Загребельний 2001: 198], *дезертирами* [Андрухович 2007: 144], *інженером* [Андрухович 2007: 111], *каскадером* [Андрухович 2007: 120], *критиком* [Бойко 2001: 41], *мисливцем* [Андрухович 2007: 111], *намісником* [Бойко 2001: 49 – 50], *президентом* [Андрухович 2007: 309], *проповідником* [Андрухович 2007: 111], *самовладцем* [Бойко 2001: 54], *султаншею* [Загребельний 2001: 78], *убивцею* [Андрухович 2007: 111], *фаном* [Андрухович 2007: 43], *чемпіонами* [Андрухович 2007: 272] тощо. Наприклад, *Рішучим опонентом і палким критиком норманізму став М. Ломоносов* [Бойко 2001: 41]; *Бо хіба ж не він колись добився у султана Селіма, щоб Мустафа-паша став візиром?* [Загребельний: 198];

1.1.2. за типом відносин між людьми: *братом і сестрою* [Андрухович 2007: 113], *дружбаками* [Андрухович 2007: 261], *спадкоємцем* [Бойко 2001: 45], *співавтором* [Андрухович 2007: 299], *співучасником* [Андрухович 2007: 72], *суперницею* [Загребельний 2001: 72] тощо. Як приклад, наведемо такі речення: *Не сплотив більше жодного сина, не лишив по собі жодної улюбленої жони, яка б стала суперницею Хафси...* [Загребельний 2001: 72]; *У 879 р. Рюрик помер, спадкоємцем престолу став його малолітній син Ігор, регентом якого був Олег.* [Бойко: 45];

1.2. з іменником, який має значення групи осіб. Наприклад, *Слід упіймати саме той момент, коли купка починає обростати все прихильнішим людям, але поки що не стала масою* [Андрухович 2007: 292];

1.3. з іменником, який позначає конкретний предмет/об'єкт: *гербом* [Кондратюк 2009: 32], *доріжками* [Андрухович 2007: 33], *зряддям* [Бойко 2001: 10, 23], *матеріалом* [Бойко 2001: 15], *об'єктом* [Бойко 2001: 26], *органами* [Кондратюк 2009: 32], *рукавичкою* [Андрухович 2007: 233] тощо. Для прикладу подаємо такі речення: *Це житло стало такою собі рукавичкою* [Андрухович 2007: 233]; *Основним зряддям праці архантропів стало ручне рубило, що виготовлялося шляхом оббивання кам'яної заготовки з двох боків.* [Бойко: 10];

1.4. з локативним іменником: *ареною* [Бойко 2001: 19], *країною* [Бойко 2001: 51], *осередками* [Бойко 2001: 30, 56], *притулком* [Андрухович 2007: 68], *резервуаром* [Бойко 2001: 63], *столицею* [Бойко 2001: 27] тощо. Наприклад, *Один за одним зводилися монастирі та церкви, що стали осередками розвитку культури та поширення наукових знань* [Бойко 2001: 56]; *Отже, поезія стала для мене закритим від усіх інших притулком, в якому й відбувалося це головне таємне життя.* [Андрухович: 68];

1.5. з іменником, який позначає явища і абстрактні поняття: *абсолютом* [Андрухович 2007: 280], *галузями* [Бойко 2001: 70], *гарантом* [Бойко 2001: 79], *дійсністю* [Андрухович 2007: 60], *етапом* [Кондратюк 2009: 30], *захопленням* [Андрухович 2007: 295], *кармою* [Андрухович 2007: 244], *кроком* [Бойко 2001: 68], *можливістю* [Андрухович 2007: 301], *наслідком* [Бойко 2001: 80], *необхідністю* [Бойко 2001: 9], *основою* [Бойко, 65, 69], *пасією* [Андрухович 2007: 209], *передвісником* [Андрухович 2007: 51], *підґрунтям* [Бойко 2001: 69], *початком* [Бойко 2001: 51], *причиною* [Андрухович 2007: 156, Бойко 2001: 45], *прообразом* [Бойко 2001: 16], *світом* [Андрухович 2007: 60], *символом* [Бойко 2001: 60], *синонімами* [Бойко 2001: 62], *усобленням* [Бойко 2001: 87 – 88], *уроком* [Андрухович 2007: 74], *фундаментом* [Бойко 2001: 83], *чинниками* [Бойко 2001: 63], *явищем* [Бойко 2001: 12], *ядром* [Бойко 2001: 38] тощо. Як приклад, наводимо такі речення: *Фотографування стало її справжньою пасією – і зрозуміло чому* [Андрухович 2007: 209]; *Прядіння зумовило винайдення прясла – першого маленького колеса, яке, можливо, стало прообразом колеса в транспорті.* [Бойко: 16];

1.6. з іменником, який передає значення події: *громом з неба* [Андрухович 2007: 114], *катастрофою* [Андрухович 2007: 206], *моментом* [Бойко 2001: 31], *подією* [Андрухович 2007: 62, Бойко 2001: 12], *потрясінням* [Андрухович 2007: 65], *святом* [Кондратюк 2009: 34], *сенсацією* [Андрухович 2007: 198], *точкою відліку* [Бойко 2001: 77], *хвилиною* [Андрухович 2007: 306] тощо. Наприклад: *Для мене це стало абсолютним потрясінням* [Андрухович 2007: 65]; *День 22 січня 1919 р. став національним святом українського народу.* [Кондратюк: 34];

2. з прикметником, що позначає:

2.1. внутрішній стан особи, предмета чи явища, їхню характеристику: *базовими* [Кондратюк 2009: 33], *близьким* [Бойко 2001: 14], *досконалими* [Андрухович 2007: 54], *електричними* [Андрухович 2007: 69], *заспокоєнішими* [Андрухович 2007: 59], *збудливими* [Андрухович 2007: 53 – 54], *найпоширенішою* [Бойко, 21], *непридатними* [Бойко 2001: 21], *панівною* [Бойко 2001: 17], *певнішими* [Андрухович 2007: 59], *регулярними* [Бойко 2001: 35], *стабільнішим* [Бойко 2001: 16], *терпимішим* [Андрухович 2007: 58] тощо. Наприклад: *У певному сенсі вони стають досконалими* [Андрухович 2007: 54];

2.2. зовнішній стан: *більш захищеною* [Бойко 2001: 11], *мени залежною* [Бойко 2001: 11], *різноманітнішою* [Бойко 2001: 15] тощо. У якості прикладу подаємо таке речення: *Завдяки цьому людина стала більш захищеною і мени залежною від природних умов* [Бойко 2001: 11];

2.3. оцінку: *важливішим* [Андрухович 2007: 288], *головним* [Андрухович 2007: 271], *можливим* [Андрухович 2007: 271], *очевиднішим* [Андрухович 2007: 12] тощо. Наприклад, *Але значно важливішим став травень, бо у травні ми з Ніною і Софійкою прокралися через кордон* [Андрухович 2007: 288];

3. з займенниковим прикметником, наприклад: *А зараз тобі 29, життя позаду, ти щось робив увесь цей час, тебе десь носило, і ти начебто став кимось, хоч, виявляється, ти знову тут, знову в гуртязі, коло замкнулося, дурню* [Андрухович 2007: 307];

4. з адвербіалізованими прийменниково-іменниковими сполученнями: *на чолі* [Бойко 2001: 35, 46], *на заводі* [Бойко 2001: 41] тощо. Наприклад, *Гуни створили між Доном і Карпатами могутню державу, на чолі якої став Аттіла*. [Бойко 2001: 35].

Крім формативів *стати* і *ставати*, в аналітичних предикативних синтаксемах зі значенням зміни стану у двоскладних реченнях формативом може виступати дієслово *перетворитися* (*перетворюватися*). Специфіка цього дієслова полягає в тому, що воно сполучається з прийменниково-відмінковими формами іменника (за допомогою прийменників *у* (*в*)/*на*). Форматив *перетворитися* (*перетворюватися*) може сполучатися:

1. з іменником зі значенням істоти/особи або групи осіб: *перетворюються на верству* [Бойко 2001: 119], *перетворюються на звірів* [Загребельний 2001: 43], *перетворювався на поборника* [Бойко 2001: 60], *перетворилася на улюбленицю* [Загребельний 2001: 78], *перетворюються на феодалів* [Бойко 2001: 37]. Наприклад, *Київ був своєрідним важелем для нарощення і розширення власного впливу, саме тому кожен із князів після оволодіння великокнязівським престолом перетворювався на активного поборника загальноруської єдності*. [Бойко 2001: 60]; *Замість обернутися в ангелів, вони перетворюються на звірів, замість возвиситися — вони принижують себе*. [Загребельний 2001: 43];

2. з іменником зі значенням предмета: *перетворюються на стіни* [Загребельний 2001: 348]. Наприклад, *Так султан у час своїх селямликів проїздить вулицями Стамбула, які перетворюються на суцільні стіни з шовку й квітів, а ще з захоплених вигуків столичних юрмовиськ*. [Загребельний 2001: 348];

3. з іменником, який має значення явища або поняття: *перетворився на державу* [Бойко 2001: 26], *перетворилася на орган (влади)* [Бойко 2001: 39], *перетворилося на чинник* [Бойко 2001: 147]; *перетворилася на табір* [Бойко 2001: 62]. Як приклад, наводимо таке речення: *Будучи спочатку лише силовою опорою для князів і племінної аристократії, дружина з часом перетворилася на своєрідний самостійний орган публічної влади*. [Бойко 2001: 39];

Ще одним формативом, який може виступати складником аналітичних предикативних синтаксем у двоскладних реченнях, є дієслова *зробитися* та *робитися*. Ці дієслова сполучаються з:

1. іменником в орудному відмінку: *самоціллю* [Андрухович 2007: 149], *союзниками* [Бойко 2001: 24] тощо. Наприклад, *При цьому знущання зробилося самоціллю, знущання заради знущання*. [Андрухович: 149];

2. прикметником: *більшою, сильнішою* [Андрухович 2007: 295], *дорослим* [Андрухович 2007: 135], *наочною* [Андрухович 2007: 168], *очевидною* [Андрухович 2007: 278], *хронічною* [Андрухович 2007: 170] тощо. Наприклад, *Життя вмить зробилося дорослим*. [Андрухович: 135].

Крім формативів *стати* (*ставати*), *перетворитися* (*перетворюватися*), *зробитися* (*робитися*), в аналітичних предикативних синтаксемах двоскладних речень як форматив можуть використовуватися дієслова *набути* (*набувати*). Дієслова *набути* та *набувати* у функції форматива аналітичних предикативних синтаксем можуть сполучатися з:

1. іменником, який має значення абстрактних явищ і понять: *ваги* [Загребельний 2001: 413], *виміру* [Загребельний 2001: 676], *поширення* [Бойко 2001: 11], *розвитку* [Бойко 2001: 13], *розголосу* [Бойко 2001:], *розмірів* [Загребельний 2001: 497], *сили* [Загребельний 2001: 49], *сприту* [Загребельний 2001: 621], *сталості* [Загребельний 2001: 281]. Наприклад, *В епоху пізнього палеоліту помітного розвитку набуло духовне життя людини, про що свідчать знайдені фрагменти зразків прикладного та образотворчого мистецтва*. [Бойко 2001: 13]; *Крадівки набули неймовірних розмірів*. [Загребельний 2001: 497];

2. зі словосполученням, у якому один з іменників передає значення вигляду, форми, статусу, ознаки: *рис тенденції* [Бойко 2001: 58]; *статусу герба* [Бойко 2001: 87]; *форми акта* [Дума 2009: 37]. Як приклад, наведемо такі речення: *Якщо управлінське рішення обумовлено конкретною ситуацією, то воно набуває форми правозастосовчого акта* [Дума 2009: 37]; *У цю добу роздрібненість набула рис стійкої, прогресуючої тенденції*. [Бойко: 58].

Отже, в аналітичних предикативних синтаксемах зі значенням зміни стану у двоскладних реченнях української мови використовуються такі формативи: *стати* (*ставати*), *перетворитися* (*перетворюватися*), *зробитися* (*робитися*), *набути* (*набувати*). Основний компонент аналітичних предикативних синтаксем з формативом *стати* (*ставати*) може виражатися іменником (у безприйменникових і прийменниково-відмінкових формах), прикметником, займенниковим прикметником та адвербіалізованими прийменниково-іменниковими сполученнями. Якщо форматив аналітичних предикативних синтаксем виражається дієсловом *перетворитися* (*перетворюватися*), то основний компонент таких синтаксем представлений прийменниково-відмінковими формами іменника. Аналітичні предикативні синтаксеми з формативом *зробитися* (*робитися*) можуть мати іменник і прикметник як основний компонент. Дієслово *набути* (*набувати*) як форматив аналітичних предикативних синтаксем сполучається з іменником та зі словосполученням. Для двоскладних речень характерними є суб'єктні синтаксеми, які створюють можливості для того, щоб аналітичні предикативні синтаксеми передавали зміну характеристики істоти або об'єкта.

Об'єктом подальшого дослідження є структура й семантика аналітичних предикативних синтаксем зі значенням зміни стану в односкладних реченнях української мови. Аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану в односкладних реченнях характеризуються використанням таких формативів: *стати* (*ставати*), *робитися* (*робитися*).

Форматив *стати* (*ставати*) сполучається з:

1. предикативом (словом категорії стану, предикативним прислівником) зі значенням:

1.1. внутрішнього (психічного, фізичного, емоційного) стану істоти: *добре* [Андрухович 2007: 24], *легко* [Загребельний 2001: 399], *моторошно* [Загребельний 2001: 88], *сумно* [Андрухович 2007: 69], *смішно* [Загребельний 2001: 85], *страшно* [Загребельний 2001: 399]. Як приклад, наводимо такі речення: *Їй стало страшно й легко* [Загребельний 2001: 399]; *І саме в цьому потязі тобі стало якось незабутньо добре?* [Андрухович: 24];

1.2. зовнішнього стану: *ясно* [Андрухович 2007: 254 – 255]. Наприклад, *Десять під кінець першої декади травня стало ясно, що це жах.* [Андрухович: 254 – 255];

2. предикативом у незмінній формі: *жаль* [Загребельний 2001: 88], *шкода* [Загребельний 2001: 268]. Наприклад, *Султанові ставало шкода її, він відпустив Хуррем, тоді злостився, ненавидів, а зустрівач назавтра, бачив небесний її усміх і розумів, що жити без неї не зможе ніколи.* [Загребельний: 268];

3. числівником: *більше* [Андрухович 2007: 269]. Наприклад, *Свободи зовнішньої ставало все більше, ми відкривали в собі все більші ресурси свободи внутрішньої.* [Андрухович: 296].

Дієслова *зробитися* (*робитися*) як формативи аналітичних предикативних синтаксем в односкладних реченнях сполучаються з предикативом (словом категорії стану, предикативним прислівником) зі значенням:

1. зовнішнього стану: *темніше й зимніше* [Андрухович 2007: 124], *веселіше* [Андрухович 2007: 319] тощо. Наприклад, *У Львові робилося все темніше й зимніше, слід було пересидіти зиму в якомусь закамарку, де принаймні вода б не замерзала у трубах* [Андрухович 2007: 124];

2. внутрішнього (психічного, фізичного, емоційного) стану істоти: *весело* [Андрухович 2007: 180 – 181], *драйвовіше* [Андрухович 2007: 113], *прикро* [Андрухович 2007: 8], *радісно* [Андрухович 2007: 59] тощо. Наприклад, *Мені зробилося навіть якось прикро* [Андрухович 2007: 319].

Таким чином, формативом аналітичних предикативних синтаксем зі значенням зміни стану в односкладних реченнях є дієслова *стати* (*ставати*), *зробитися* (*робитися*). Коли формативом аналітичних предикативних синтаксем є дієслово *стати* (*ставати*), основний компонент виражається предикативом (словом категорії стану, предикативним прислівником), іменником, числівником. Якщо форматив аналітичних предикативних синтаксем представлений дієсловом *зробитися* (*робитися*), то основний компонент виражається предикативом (словом категорії стану, предикативним прислівником). Оскільки суб'єктна синтаксема не є обов'язковим компонентом односкладних речень, створюються можливості для того, щоб аналітичні предикативні синтаксеми передавали не зміну стану конкретної особи, а зміну зовнішнього стану. Цьому сприяє також семантика предикативів (слів категорії стану), які виражають безсуб'єктний стан.

Порівняння структури й семантики аналітичних предикативних синтаксем зі значенням зміни стану у двоскладних і односкладних реченнях дозволяє зробити такі висновки. Аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану характерні як для двоскладних, так і для односкладних речень. Подібність структури аналітичних предикативних синтаксем в обох типах речень виявляється в тому, що для цих синтаксем характерні формативи *ставати* (*стати*), *робитися* (*зробитися*). Специфічними рисами структури аналітичних предикативних синтаксем зі значенням зміни стану є такі: 1) у двоскладних реченнях можливим є використання формативів *перетворюватися* (*перетворитися*) та *набути* (*набувати*) (на відміну від односкладних речень); 2) у двоскладних реченнях основний компонент не може виражатися предикативом (на відміну від основного компонента таких синтаксем в односкладних реченнях); 3) в односкладних реченнях основний компонент не може виражатися відмінковими формами іменників. Спільним для семантики аналітичних предикативних синтаксем у двоскладних і односкладних реченнях є те, що ці синтаксеми можуть мати значення зміни внутрішнього стану. Оскільки структура односкладних речень не передбачає обов'язкової наявності суб'єктної синтаксеми (а двоскладні речення вимагають такої наявності), аналітичні предикативні синтаксеми зі значенням зміни стану в односкладних реченнях більше спрямовані на вираження зовнішнього стану і характеризуються можливістю передавати як сам процес набуття певного стану, так і результат цього процесу. Цьому сприяє також здатність предикативів (слів категорії стану) виражати безсуб'єктний стан. Натомість, аналітичні предикативні синтаксеми у двоскладних реченнях використовуються, головним чином, для відображення характеристики як результату процесу зміни стану.

Подальші дослідження передбачають з'ясування структури та семантики інших типів аналітичних предикативних синтаксем.

Література

- Вихованець 1993: Вихованець, І.Р. Граматика української мови. Синтаксис [Текст] / І. Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368с.
- Дубова 2001: Дубова, О.А. Синтетизм та аналітизм: поняття і терміни [Текст] / О.А. Дубова // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія: Філологія. – 2001. – Т.4, №1. – С. 99 – 110.
- Дубова 2006: Дубова, О.А. Діахронічна типологія української мови: Навчальний посібник [Текст] / О.А. Дубова. – К.: Міленіум, 2006. – 302с.
- Загнітко 2007: Загнітко, А., Загнітко, Н. Закономірності сполучуваності прийменників зі значенням мети [Текст] / А. Загнітко, Н. Загнітко // Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. Мова, т.16. – Донецьк, 2007. – С. 38 – 61.
- Золотова 1988: Золотова, Г.А. Синтаксический словарь: Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса [Текст] / Г.А. Золотова. – М.: Наука, 1988. – 440с.
- Кавера 2008: Кавера, Н.В. Семантична типологія предикативів стану: автореф. дис... канд. філол. наук :

10.02.01 [Текст] / Н.В. Кавера. – К., 2008. – 22с.

Косенко 2010: Косенко, К.О. Предикатна основа та семантико-граматична диференціація дієслівних зв'язок в українській мові: автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 [Текст] / Інститут української мови НАН України. – К., 2010. – 19с.

Кутня 2004: Кутня, Г. Двомісні семантико-синтаксичні структури з предикатами процесу в сучасній українській мові [Текст] / Г. Кутня // Вісник Львівського Університету. Серія Філол. – 2004. – Вип.34. – Ч.І. – С. 125 – 133.

Мірченко 2002: Мірченко, М.В. Синтаксичні категорії речення: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 [Текст] / НАН України; Інститут української мови. – К., 2002. – 36с.

Мухин 2001: Мухин, А.М. Морфологические и синтаксические категории [Текст] // Исследования по языкознанию: К 70-летию члена-корреспондента РАН А.В. Бондарко/ А. М. Мухин. – Спб., 2001. – С. 51 – 55.

Пасічник 1998: Пасічник, І.А. Семантико-синтаксична валентність предикативних прикметників. автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 [Текст] / Інститут української мови НАН України. – К., 1998. – 18с.

Сердюкова 2002: Сердюкова, Т.І. Локативні та темпоральні синтаксеми в українських східнослов'янських говірках: дис... канд. філол. наук: 10.02.01. [Текст] / Т.І. Сердюкові // Інститут української мови НАН України. – К., 2002. – 197с.

Смурова 1995: Смурова Л. И. Вариантность финальных (целевых) синтаксем (на материале английского языка): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 [Текст] / Л.И. Смурова // РАН; Ин-т лингв. исследований. – С.Пб., 1995. – 21с.

Джерела

Андрухович 2007: Андрухович, Ю.І. Таємниця. Замість роману [Текст] / Ю.І. Андрухович. – Харків: Фоліо, 2007. – 478с.

Бойко 2001: Бойко, О.Д. Історія України: Посібник [Текст] / О.Д. Бойко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 656с.

Дума 2009: Дума, В.В. Організаційне (оперативно-виконавче, право виконавче) правозастосування [Текст] / В.В. Дума // Право і суспільство. – 2009. – №1. – С. 36 – 40. – Бібліогр.: с. 40.

Загребельний 2001: Загребельний, П.А. Роксолана: Роман [Текст] / П.А. Загребельний. – Харків: Фоліо, 2001. – 685с.

Кондратюк 2009: Кондратюк, С.В. Українська Національна Рада – Вищий представницький орган ЗУНР [Текст] / С.В. Кондратюк // Право і суспільство. – 2009. – №1. – С. 30 – 36.

В даній статті аналізуються аналітичні предикативні синтаксеми, які передають значення зміни стану, в двучленних і одночленних пропозиціях української мови. Автор встановлює структуру і семантику таких синтаксем, визначає залежність структури і семантики аналітичних предикативних синтаксем від типу пропозиції.

Ключові слова: аналітизм, синкретизм, синтаксема, аналітична предикативна синтаксема, стан, пропозиція, двучленна пропозиція, одночленна пропозиція.

In this article the analytical predicative syntaxemes which denote the change of state in two-member and one-member sentences of the Ukrainian language are investigated. The author defines the structure and semantics of such syntaxemes, determines the dependence of structure and semantics of the analytical predicative syntaxemes on the sentence type.

Keywords: analytism, syncretism, syntaxeme, analytical predicative syntaxeme, state, sentence, two-member sentence, one-member sentence.

Надійшла до редакції 15 вересня 2010 року.

Ірина Чернишова

ББК Ш143.21-22

УДК 811.111

СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕГАТИВНОГО ІНДЕКСАЛЬНО-ОЦІННОГО КОМПЛЕКСУ ДРУГОЇ ОСОБИ У АНГЛОМОВНОМУ ТЕКСТІ БІБЛІЇ

У статті досліджується проблема функціонування індексально-оцінного комплексу, який визначається нами як кореляція індексального (дейктичного) та оцінного маркерів. Синтаксичні характеристики негативного індексально-оцінного комплексу другої особи визначаються на трьох рівнях маніфестації: словосполучення, речення та надфразової єдності.

Ключові слова: індексально-оцінний комплекс, негативний індексально-оцінний комплекс другої особи, дейкис, оцінка.

© Чернишова І.В., 2011